

1 KATACHTIGEN

2 Met onze huiskatten gaat het prima. In Nederland huppelen er wel een paar miljoen rond.
3 Met hun wilde familieleden gaat het helaas heel wat minder goed. Sommige soorten worden
4 zelfs met uitsterven bedreigd.

5 **Vers vlees**

6 Wilde katten zijn echte jagers. Ze eten bijna alleen maar vlees. Meestal vers: van dieren die
7 ze zelf vangen. Maar de meeste lusten ook wel dode dieren die ze vinden en een sappige
8 vrucht gaat er ook wel in. Maar het hoofdvoedsel van alle katten blijft toch een zelf
9 gevangen zoogdier, vis, reptiel of vogel. De katten zijn helemaal aangepast om te jagen.
10 Alle 38 soorten katten kunnen prima sluipen, gespannen wachten en als een pijl uit een
11 boog toeslaan. Met hun enorme kracht en snelheid kunnen veel katten in hun eentje een
12 prooi overmeesteren die groter is dan zichzelf. Alleen leeuwen en soms cheeta's werken
13 samen om grote prooien te vangen.

14 **Elke kat is anders**

15 De verschillende soorten katten kun je vaak herkennen
16 aan de tekening op hun vacht. Ook is er een verschil in
17 het soort prooi dat de katten vangen en het gebied waar
18 ze leven. Leeuwen jagen bijvoorbeeld op grote
19 hoefdieren, zoals zebra's en soms zelfs buffels. Terwijl
20 de veel kleinere Serval uit Afrika vooral knaagdieren
21 eet. De sneeuwpanter klimt hoog in de bergen van
22 Centraal-Azië rond, 1 de nevelpanter in de
23 laaggelegen Zuidoost-Aziatische oerwouden sluipt. Ook
24 is er verschil in het tijdstip waarop de katten jagen. De
25 meeste soorten gaan 's nachts op pad. Maar een enkeling, zoals de cheeta, gaat juist
26 overdag aan de slag.

27 **Sterk en slim**

28 De wilde katten hebben meestal maar een paar uur per dag nodig om voldoende voedsel te
29 bemachtigen. Het bespieden en besluipen kost daarbij nog de meeste tijd. 2 .
30 Gemiddeld hebben katten zo'n tien pogingen nodig om een dier te vangen. Maar als ze dan
31 uiteindelijk een flinke prooi te pakken hebben, hebben ze genoeg te eten voor een hele dag
32 of nog langer. De rest van de tijd kunnen ze zich dan lekker bezighouden met spelen,
33 schoonmaken, rondkijken, hun gebied afzetten, paren en vooral: slapen. Vaak zijn katten
34 maar één derde deel van de dag actief. De overige tijd brengen ze duttend door. Dat lijkt
35 lui, maar het is wel een slimme manier om energie te besparen.

36 **Pakken wat je pakken kunt**

37 Ook de menukeuze van de katten is slim. Ze eten vooral de prooidieren die het meest in
 38 hun omgeving voorkomen. Van poema's is bekend dat ze in gebieden met veel herten
 39 vooral op herten jagen. In de bergen waar meer grondeekhoorns zijn, eten ze vooral die. En
 40 in het noorden van de Verenigde Staten vallen ze ook wel elanden aan, want die leven daar
 41 veel. Uiteraard jagen wilde katten ook op vee. Ze maken geen verschil tussen tamme en
 42 wilde dieren en zullen een koe, schaap of geit zeker pakken als ze honger hebben. Op hun
 43 beurt worden de katten vervolgens bejaagd door de boeren die hun vee willen beschermen.
 44 Op leeuwen, tijgers, luipaarden en jaguars jaagt de plaatselijke bevolking nog veel feller.
 45 Want die grote katten doden ook wel eens mensen als ze weinig andere prooi in hun
 46 omgeving kunnen vinden.

47 **Angst en ijdelheid**

48 Dat mensen zichzelf en hun vee willen beschermen tegen de wilde katten, is een
 49 begrijpelijke reactie. Maar het is ook een belangrijke oorzaak dat er nog maar zo weinig
 50 wilde katten over zijn. Daarbij hebben de katten ook nog het nadeel dat ze een groot
 51 leefgebied nodig hebben om voldoende prooi te kunnen vangen voor zichzelf en hun jongen.
 52 Op hun zoektochten komen ze al snel in aanvaring met mensen die steeds meer land in
 53 beslag nemen voor landbouw, wegen en huizen. De meeste grote katten overleven alleen
 54 nog maar in uitgestrekte wildparken of zeer afgelegen gebieden. Een andere oorzaak
 55 waardoor de wilde katten sterk in aantal zijn afgenomen is hun mooie vacht. Sommige
 56 mensen pronken graag met de huid van een gevlekte kat en betalen grof geld voor zo'n
 57 indrukwekkende bontjas. Vele duizenden katten worden hiervoor afgeschoten. Er worden
 58 nog meer producten gemaakt van lichaamsdelen van katten. Tijgerbotten worden
 59 bijvoorbeeld gebruikt voor bepaalde medicijnen. In 1977 werden alle wilde katten in de
 60 meeste landen officieel beschermd. Maar de stroperij ging vaak door. Later is ook de
 61 internationale handel in huiden en andere kattenproducten aan banden gelegd. Het
 62 onderzoeksbureau Traffic en het Wereld Natuur Fonds werken samen om de foute handel
 63 nog beter aan te pakken en om betere wetten op te stellen voor de bescherming van
 64 katten.

65 **Het katten-actieplan**

66 Om de katten beter te beschermen is het eerst nodig om veel meer over de wilde katten te
 67 weten. Het Wereld Natuur Fonds ondersteunt in verschillende landen onderzoek om erachter
 68 te komen hoe de katten er voorstaan. Dat valt niet mee omdat sommige katten zo'n
 69 verborgen leefwijze hebben. Je krijgt ze bijna nooit te zien. Daarom hangen de
 70 onderzoekers vaak een zendertje om de nek van een kat. Zo kunnen ze van een afstand
 71 volgen wat de kat allemaal uitspookt. Op grond van de onderzoeken hebben
 72 kattenskundigen in 1995 het 'katten-actieplan' opgesteld. In het plan staan ook
 73 voorstellen hoe we de katten kunnen redden. Bijvoorbeeld hoe mensen, vee en wilde katten
 74 in één gebied kunnen leven, zonder dat ze last van elkaar hebben. Het Wereld Natuur Fonds
 75 werkt nu hard aan de uitvoering van het kattenplan. Want er is haast bij om de koning van
 76 het dierenrijk en zijn directe verwanten voor uitsterven te behoeden.

77 **DE CHEETA**78 **Vliegende start**

79 Cheeta's, ook jachtluipaarden genoemd, zijn de snelste dieren op het land. Vooral de
80 startsnelheid is indrukwekkend. In drie seconden zitten ze al op hun topsnelheid van bijna
81 100 kilometer per uur. Daarbij vliegt de cheeta bijna letterlijk over de vlakke. Meer dan de
82 helft van de sprinttijd zijn alle vier de poten los van de grond.

83 **Warmlopen**

84 Met zijn enorme snelheid kan de cheeta zijn aanval veel eerder
85 inzetten dan de andere katachtigen. Hij hoeft niet eerst tot op zo'n
86 tien meter afstand te sluipen, maar kan vanaf zo'n honderd meter
87 een poging wagen. Meestal duurt de achtervolging niet meer dan
88 twintig seconden. Dan heeft de cheeta het slachtoffer te pakken of
89 geeft hij op. De sprint duurt nooit langer dan een minuut. Tegen
90 die tijd is de lichaamstemperatuur van het jachtluipaard namelijk
91 zo hoog opgelopen dat hij gevaar loopt te sterven aan
92 oververhitting. Na de achtervolging moet hij eerst een half uur
93 rust houden om weer bij te komen. Gelukkig voor de cheeta is het
94 vaak raak.

95 **Rustig eten**

96 Lastig is dat andere roofdieren regelmatig prooien afpakken van de cheeta. Vooral als de
97 moeder haar jongen moet voeden wordt het moeilijk om te overleven. Dat maakt cheeta's
98 kwetsbaar voor verstoringen door stropers of safarigangers. Inmiddels zijn cheeta's al in
99 veel van hun oorspronkelijke woongebieden uitgestorven. Het Wereld Natuur Fonds
100 probeert dat te stoppen. Onder andere door bescherming van de cheeta's in de droge
101 savannes van Niger te ondersteunen. In 1988 is daar het Air Ténéré-reservaat opgericht,
102 waar de cheeta's weer een betere toekomst hebben.

103 **Cheeta-feiten**

<i>Bijzonderheden:</i>	slanke bouw, nagels blijven uitsteken (als de spikes van een hardloopschoen) en een fabelachtige sprintsnelheid van bijna 100 km/uur.
<i>Gewicht:</i>	21 tot 72 kilo.
<i>Lengte (kop-kont):</i>	110 tot 150 cm.
<i>Staart:</i>	60 tot 80 cm.
<i>Leeftijd:</i>	tot 12 jaar (in gevangenschap 17 jaar).
<i>Prooi:</i>	dieren onder de veertig kilo, zoals gazellen, impala's, hazen en gnoekalveren.
<i>Leefgebied:</i>	Afrika en het Midden-Oosten (Iran).

Auteurs: Frits Vaandrager & Geert-Jan Roebers (www.wnf.nl)

Naam:

Vragen 1 t/m 6 gaan over de tekst 'Katachtigen' (pag. 1)

1. Wat eten wilde katten het meest?
 - A. dode dieren die ze vinden
 - B. vissen
 - C. dieren die ze zelf vangen
 - D. sappige vruchten

2. "De meeste katten jagen alleen."
Waar past deze zin het **best**?
 - A. Achter: "... maar vlees." (r. 6)
 - B. Achter: "... ook wel in." (r. 8)
 - C. Achter: "... dan zichzelf." (r. 12)
 - D. Achter: "... prooien te vangen." (r. 13)

3. Welke bewering is **niet waar**?
 - A. De meeste soorten katten jagen 's nachts.
 - B. Grote katachtigen jagen vooral op knaagdieren.
 - C. De soorten katten zijn te herkennen aan de tekening op hun vacht.
 - D. Niet alle soorten katten jagen op dezelfde prooi.

4. Welk woord past het **best** op plaats 1?
 - A. omdat
 - B. terwijl
 - C. want
 - D. maar

5. Wat doen katten het meest?
 - A. dutten
 - B. spelen
 - C. jagen
 - D. zich wassen

6. Welke zin past het **best** op plaats 2?
 - A. Jagers nemen hun tijd de katten te vangen.
 - B. Wat veel voorkomt is dat de moeders jagen en de vaders luieren.
 - C. De eigenlijke aanval duurt meestal niet zo lang.
 - D. Katten zijn heel slimme dieren.

Vragen 7 t/m 18 gaan over de tekst 'Katachtigen' (pag. 2)

7. Lees: *In de bergen ... vooral die.* (r. 39)
Naar wie verwijst het woord 'die'?
- A. poema's
 - B. grondeekhoorns
 - C. herten
 - D. prooidieren
8. Lees: *En in het noorden ... daar veel.* (r. 39 t/m 41)
Wat kun je afleiden uit het woord 'want' in regel 40?
- A. In de zin staat een tegenstelling.
 - B. In de zin staat een reden.
 - C. In de zin staat een voorbeeld.
 - D. In de zin staan een probleem en oplossing
9. Lees: *Uiteraard jagen ... op vee.* (r. 41)
Welk woord had de schrijver kunnen gebruiken in plaats van 'uiteraard'?
- A. natuurlijk
 - B. helaas
 - C. gelukkig
 - D. soms
10. Lees: *Op hun beurt ... kunnen vinden.* (r. 42 t/m 46)
Waarom jaagt de plaatselijke bevolking zo fel op leeuwen, tijgers, luipaarden en jaguars?
- A. Omdat de plaatselijke bevolking honger heeft.
 - B. Omdat de boeren hun vee willen beschermen.
 - C. Omdat de plaatselijke bevolking de botten van deze dieren nodig heeft voor medicijnen.
 - D. Omdat de grote katten ook wel eens mensen doden.
11. Wat vindt de schrijver van de tekst ervan dat mensen hun vee beschermen tegen wilde katten door op ze te jagen?
- A. Hij vindt het niet eerlijk.
 - B. Hij vindt het een schande.
 - C. Hij vindt het zielig.
 - D. Hij begrijpt het wel.
12. Wat betekent 'stroperij'? (r. 60)
- A. De internationale handel in huiden en andere kattenproducten.
 - B. Het illegaal afschieten van wilde dieren.
 - C. De jacht op katten.
 - D. Het aanpakken van de foute handel.

13. Wat gebeurde er in 1977?
- A. In 1977 stopte de stroperij.
 - B. Vanaf 1977 werden tijgerbotten gebruikt voor medicijnen.
 - C. Sinds 1977 worden de wilde katten officieel beschermd.
 - D. In 1977 werd er juist meer gestroopt dan voorheen.
14. Lees: *Later is ... banden gelegd.* (r. 60 en 61)
Wat betekent deze zin?
- A. Dat er regels komen om foute handel aan te pakken.
 - B. Dat de handel beter in kaart gebracht wordt.
 - C. Dat de huiden en andere kattenproducten voorzien worden van banden.
 - D. Dat de internationale handel wordt stopgezet.
15. Welke bewering is **niet waar**?
Er zijn nog maar weinig wilde katten over, omdat ...
- A. de katten niet goed in hun eentje kunnen jagen.
 - B. ze bejaagd worden door boeren die hun vee willen beschermen.
 - C. ze afgeschoten worden voor hun vacht.
 - D. mensen steeds meer land in beslag nemen voor landbouw, wegen en huizen.
16. Lees: *Daarom hangen ... een kat.* (r. 69 en 70)
Waarom hangen de onderzoekers een zendertje om de nek van een kat?
- A. Omdat de katten dan beter beschermd worden tegen jagers.
 - B. Omdat onderzoekers de katten dan beter kunnen volgen.
 - C. Omdat het Wereld Natuur Fonds een actieplan op wil stellen.
 - D. Omdat onderzoekers niet dicht bij de dieren willen komen.
17. Wat is het doel van het katten-actieplan?
- A. Katten voorzien van een zendertje.
 - B. Beschrijven hoeveel katten er nog zijn en hoe sterk ze bedreigd worden.
 - C. Katten die mensen aanvallen afschieten.
 - D. Katten beter beschermen.
18. "*Daarin staat hoeveel wilde katten er nog over zijn en hoe sterk ze bedreigd worden.*"
Waar past deze zin het **best**?
- A. Achter: "... leefwijze hebben." (r. 69)
 - B. Achter: "... 'katten-actieplan' opgesteld." (r. 72)
 - C. Achter: "... kunnen redden." (r. 73)
 - D. Achter: "... te behoeden." (r. 76)

Vragen 19 t/m 21 gaan over de tekst 'De cheeta' (pag. 3)

19. Wat bedoelt de schrijver met: *Daarbij vliegt de cheeta bijna letterlijk over de vlakte.* (r. 81)
- A. De cheeta kan vliegen.
 - B. De cheeta kan zo hard lopen dat het op vliegen lijkt.
 - C. De cheeta raakt de grond niet aan tijdens het rennen over de vlakte.
 - D. De cheeta zit in drie seconden op topsnelheid.
20. Welk probleem heeft de cheeta als hij een minuut hardloopt?
- A. Hij raakt oververhit en kan doodgaan.
 - B. Dan raakt hij buiten adem.
 - C. Dan is hij te ver weg van huis.
 - D. Hij raakt dan de grond niet meer aan.
21. Kijk naar de tabel met cheeta-feiten. (r. 103)
Hoe zwaar kan de cheeta maximaal worden?
- A. 21 kilo
 - B. 50 kilo
 - C. 72 kilo
 - D. 80 kilo

Vragen 22 en 23 gaan over de hele tekst.

22. Wie voert (of voeren) actie om de verschillende soorten wilde katten te beschermen?
- A. de kattendeskundigen
 - B. het Wereld Natuur Fonds
 - C. de plaatselijke bevolking
 - D. onderzoekers
23. Wat voor soort tekst is dit vooral?
- A. een informatieve tekst
 - B. een instructieve tekst
 - C. een betogende tekst
 - D. een verhalende tekst
24. Welk dier kan op het land het hardst rennen van alle dieren?
- A. de cheeta
 - B. de antilope
 - C. de struisvogel
 - D. de serval